

Kasvuriihi-työryhmä

LAUSUNTO KASVURIIHI-HANKKEEN VALMISTELURYHMÄLLE

Keskuskauppakamari kiittää mahdollisuudesta esittää Kasvuriihi-hankkeen valmisteluryhmälle kasvutoimenpiteitä Suomen talouskasvun vauhdittamiseksi.

YLEISTÄ

Suomi tulee kilpailemaan tulevana vuosina globaalisti investoinneista. Potentiaali puhtaan siirtymän investoinneille Suomessa on mittava. Investointien etenemisellä olisi merkittäviä, positiivisia vaikutuksia talouteen ja työllisyyteen.

Investointien kotiuttaminen vaatii Suomelta kilpailuetua. Pelkkä suhteellinen kilpailukyky ei riitä. Kilpailukykyinen toimintaympäristö on välttämätöntä niin pitkälle, että kilpailukykyimme osa-alueet muodostavat meille kilpailuetua verrokkimaihimme nähden. Vain niin voimme voittaa investoinnit Suomeen.

On hyvin tiedetty fakta, että Suomen talous ei ole kasvanut juuri lainkaan 16 vuoteen. Samaan aikaan olemme jääneet jälkeen elintason kehityksessä, tuottavuudessa ja kilpailukyvyssä muista Pohjoismaista. Hallitus on lähtenyt korjaamaan tilannetta kannatettavilla rakenteellisilla uudistuksilla. Rohkeita rakenteellisia uudistuksia on jatkettava. Samalla on toteuttava pienempiä, nopeampia toimenpiteitä kasvun edistämiseksi.

Keskuskauppakamarin Kilpailuetua Suomelle -kasvuohjelmassa esitämme uudistuksia viidellä osa-alueella kasvun edistämiseksi:

1. Toteutetaan **kasvua tukeva veroreformi**
2. Korjataan **pääomamarkkinat ja sääntely-ympäristö vahvistamaan kasvua**
3. Varmistetaan **puhdas sähkö kasvun perustana**
4. Varmistetaan **osaavan työvoiman saatavuus**
5. Uudistetaan **liikenteen verotus ja rahoitus**

1. VEROTUS

Verotus hidastaa nykyisin monin tavoin talouden kasvua. Keskuskauppakamarin arvion mukaan tarvitsemme kasvua tukevan rakenteellisen veroreformin. Tämän lisäksi kasvun vauhdittaminen vaatii useita nopeita toimenpiteitä kasvun edistämiseksi lyhyellä aikavälillä.

a) RAKENTEELLINEN UUDISTUS: **KASVUA TUKEVA VEROREFORMI**

Keskuskauppakamarin esittämän kasvun veroreformin tavoitteena on muuttaa verotuksen rakennetta paremmin talouskasvua tukevaksi siirtämällä verotuksen painopistettä 3 miljardilla eurolla pois talouskasvun

kannalta haitallisimmista veroista.¹ Tämä tapahtuu keventämällä työnteon verotusta, alentamalla yritysten voittojen verotusta, osinkoverojärjestelmää uudistamalla ja perintö- ja lahjaverotuksesta luopumalla ja siirtymällä perintönä ja lahjana saadun omaisuuden luovutusvoittoverotukseen.

Osa veronkevennyksistä voisi olla itserahoittavia eli ne voitaisiin rahoittaa taloudellisen toimeliaisuuden lisääntyessä veropohjien kasvulla. Lähes puolet eli noin 1,3 miljardia euroa veroreformin aiheuttamista lyhyen aikavälin verotuottomenetyksistä kompensoidaan haittaverojen kiristämällä ja indeksoinneilla sekä ansiotuloveropohjaa tiivistämällä. Veroreformin dynaamiset vaikutukset huomioiden pidemmällä aikavälillä sen vaikutukset voidaan arvioida kustannusneutraaleiksi ja kasvuvaikutukset talouteen huomattavan positiivisiksi.

Työn verotuksen yleinen keventäminen ja marginaaliverokantojen alentaminen

Keskuskauppakamarin näkemyksen mukaan työn verotuksen yleiseksi keventämiseksi valtion tuloveroasteikon kaikissa tuloluokissa tulisi toteuttaa yhden prosenttiyksikön veronalennus. Työn verotuksen yleisestä keventämisestä aiheutuva staattinen verotuottomenetyksistä olisi noin 1,3 miljardia euroa² mutta sillä voidaan arvioida olevan merkittäviä dynaamisia vaikutuksia työn tekemisen kannustimien ja ostovoiman lisääntymisen kautta.

Inhimillisen pääoman kartuttamista, kouluttautumista ja työvoiman intoa tulla ja jäädä Suomeen on kannustettava korkeita rajaveroasteita alentamalla. Kansainvälisesti vertaillen poikkeuksellisen kireää ansiotulojen marginaaliverotusta tulisi keventää merkittävästi pudottamalla valtion tuloveroasteikon kahden ylimmän (vuonna 2025: 88.200 € 41,25 % ja 150 000 44,25 %) tuloluokan marginaaliverokantoja 7-10 prosenttiyksiköllä siten, että ylin valtiontuloveroprosentti olisi noin 34.

Ylimpien marginaaliverojen pudottamisen tavoitteena on, että vähintään puolet käteen –periaate toteutuisi myös korkeimmilla tulotasoilla³. Ylimpien marginaaliverokantojen pudottaminen myös pienentäisi eriytetyn tuloverojärjestelmän aiheuttamaa jännitettä ansiotulojen ja pääomatulojen verotuksessa ja pienentäisi nykyjärjestelmään liittyvää ns. tulonmuunto-ongelmaa.⁴

Staattinen verotuottomenetyksistä ylimpien marginaaliverojen laskemista olisi arviolta 350 miljoonaa euroa⁵, mutta sen itserahoittavuusaste olisi todennäköisesti suhteellisen korkea jopa 100 prosenttia, vastaavasti kuin Ruotsissa vuonna 2020 toteutetun ylimpien marginaaliveroprosenttien 5 prosenttiyksikön alennuksen on todettu olleen⁶.

Staattinen verotuottomenetyksistä ylimpien marginaaliverojen laskemista olisi arviolta 350 miljoonaa euroa⁷ mutta sen itserahoittavuusaste olisi todennäköisesti suhteellisen korkea jopa 100 prosenttia, vastaavasti kuin Ruotsissa vuonna 2020 toteutetun ylimpien marginaaliveroprosenttien 5 prosenttiyksikön alennuksen on todettu olleen.⁸

¹ OECD 2010

² VM verotuottolaskelmat 2024

³ Yritysverotuksen asiantuntijatyöryhmä 2017

⁴ Yritysverotuksen asiantuntijatyöryhmä 2017

⁵ VM verotuottolaskelmat 2024

⁶ Kirkko-Jaakkola ja Kotamäki 2022

⁷ VM verotuottolaskelmat 2024

⁸ Kirkko-Jaakkola ja Kotamäki 2022

Yhteisöverokannan alentaminen 18 %:iin

Yhteisöverokannan tasoa pidetään monissa verotusta koskevissa kilpailukykyvertailuissa keskeisenä ja helposti vertailtavana tekijänä. Vaikka yhteisöveron alentamisen merkityksestä esimerkiksi investointeihin voidaan esittää erisuuntaisia arvioita⁹, sillä on kiistatta merkitystä Suomen kilpailukykyyn yritysten ja konsernien sijaintipaikkana. Kilpailukykyinen verokanta kannustaa kehittämään ja pitämään Suomessa arvoa luovia toimintoja kuten T&K-toimintaa, jotka kerryttävät verotuottoja Suomeen.

Suomen yhteisöverokannan tavoitetaso tulee asettaa Pohjoismaiden alimmaksi, koska muissa Pohjoismaissa investointien efektiivinen yhteisöverorasitus alittaa nimellisen verokannan.¹⁰ Yhteisöverokannan alentaminen 18 prosenttiin parantaisi Suomen kilpailukykyä Suomeen suuntautuvien investointien osalta ja antaisi yrityksille signaalin siitä, että Suomi pidetään kilpailukykyisenä investointi- ja sijaintipaikkana yrityksille.

Kahden prosenttiyksikön yhteisöverokannan alennus pienentää verotuottoja staattisesti arvioiden noin 750 miljoonaa euroa. Yhteisöverokannan laskulla voidaan kuitenkin arvioida olevan merkittäviä dynaamisia vaikutuksia yritysten toimintaan ja sitä kautta verotuottoja kokonaisuutena lisäävä vaikutus.

Neutraalimpi osinkoverojärjestelmä

Keskuskauppakamarin mukaan listaamattomien yhtiöiden jakamiin osinkoihin sovellettava verojärjestelmä tulisi muuttaa nykyistä yritysten toimintaympäristöä ja kasvua paremmin tukevaksi. Vain aineelliseen nettovarallisuuteen perustuva osinkoverojärjestelmä voi heikentää yritysten kannustimia investoida aineetomaan omaisuuteen, jota ei pääsääntöisesti huomioida osaksi nettovarallisuutta osingon pääomatuloosuutta määriteltäessä.¹¹ Nettovarallisuudesta ja ansiotulo-osingoista tulisi luopua listaamattomien yhtiöiden osalta osinkoverojärjestelmän neutraalisuuden parantamiseksi ja pääomien tehokkaammaksi kohdentumiseksi taloudessa.

Listaaamattoman yhtiön osingon kokonaisveroaste asetetaan yrittäjäariksi kannustamiseksi hieman muita pääomatuloja alemmaksi. Osingosta 40 prosenttia on veronalaista pääomatuloa (30 %) siltä osin kuin verovuonna saadut osingot ovat enintään 150 000 euroa. Tällöin osingon kokonaisverorasitus on 27,8 prosenttia (yhtiön vero 18 + osakkaan vero 9,8). Kun osingon määrä ylittää 150 000 euroa, osingon veronalainen osuus nousee 60 prosenttiin ja sitä verotetaan 34 prosentin pääomatuloverokannalla. Tällöin osingon kokonaisverorasitus on 34,7 prosenttia (yhtiön vero 18 + osakkaan vero 16,7). Listaamattoman yhtiön osinkoja ei enää luettaisi osaksi muita pääomatuloja korotetun pääomatuloverokannan 30 000 euron soveltamiskynnystä laskettaessa.

Siirtymäaikana (esim. 5 vuotta) listaamaton yhtiö voisi valita nettovarallisuusperusteisen osinkoverotuksen, jolloin osingon kokonaisverotaso säilyisi nykyistä vastaavana 26 prosentissa. Nettovarallisuusperusteinen tuotto prosentti alenisi siirtymäaikana asteittain 8 prosentista 6 prosenttiin mutta 150 000 euron raja huojennetulle osingolle poistettaisiin osinkoverotuksen neutraalisuuden parantamiseksi.

Listattujen yhtiöiden osinkoverotus säilyisi nykyisellään eli osingosta 85 prosenttia olisi veronalaista pääomatuloa. Osingon kokonaisveroaste putoaisi hieman yhteisöverokannan alentamisen seurauksena. Listautumiskynnystä lievennetään alentamalla listaamattoman osakeyhtiön saaman pörssiosingon

⁹ ETLA 2024a, VATT 2024.

¹⁰ OECD Corporate Tax Statistics

¹¹ Esim. ETLA 2024b.

verovapausrajaa nykyisestä 10 prosentista 2-5 prosenttiin, jolloin listaaminen ei käytännössä johtaisi merkittävien osakkeenomistajien osinkoverotuksen kiristymiseen, kun osakkeet omistetaan henkilökohtaisen sijoitusyhtiön kautta. Osakesäästötiliä kehittämällä yksityistalouksien sijoituksia kotimaisiin pörssiyhtiöiden voidaan edelleen kannustaa.¹²

Osinkoverouudistuksen voidaan staattisesti arvioiden olevan verotuottoneutraali tai hieman verotuottoja lisäävä, koska listaamattomien yhtiöiden jakamien osinkojen veroaste kiristyisi yhteisöverokannan alentamisen vastapainoksi hieman osakkeenomistajan tasolla siltä osin, kuin osinkojen määrä ei ylitä 150 000 euroa.

Perintö- ja lahjaverosta luopuminen

Keskuskauppakamarin arvion mukaan perintö- ja lahjaverot aiheuttaa useita haitallisia vaikutuksia taloudessa. Talouskasvun kannalta merkittävin haittavaikutus syntyy perintö- ja lahjaveron kohdistuessa yritysten sukupolvenvaihdoksiin. Yrityksen toiminnan näkökulmasta perintöveron mahdollinen realisoituminen voi kannustaa omistajia pitämään varalla suurempaa passiivista sijoitusomaisuutta, jotta perinnönsaaja selviytyisi perintöveron maksusta. Tämä on pois yrityksen muusta toiminnasta kuten investoinneista ja työllistämisestä.

Keskuskauppakamari esittää, että perintö- ja lahjaverotuksesta luovuttaisiin yritysten kasvun ja kotimaisen omistajuuden edellytysten parantamiseksi. Kun perintö- ja lahjaverotuksesta luovuttaisiin, omaisuuden arvonnousu verotettaisiin ja omaisuuden arvonlasku vähennettäisiin verotuksessa maksukykyisyys- ja realisoitiperiaatteen mukaisesti vasta, kun omaisuus luovutetaan.

Perintö- ja lahjaveron tuotto on ollut edellisten vuosien aikana keskimäärin miljardi euroa. Poistamisesta aiheutuvaa verotuottomenetystä voitaisiin lieventää siirtymäajalla (esim. neljä vuotta), jonka aikana verovelvollisella olisi mahdollisuus valita perintö- ja lahjaveron tai luovutusvoittoveron välillä. Perintö- ja lahjaveron poistamisesta aiheutuisi laskennallisesti noin puolen miljardin euron verotuottomenetys, jos arviolta puolet perinnöistä ja lahjoista verotettaisiin siirtymäaikana perintö- ja lahjaverotuksen mukaisesti. Pidemmällä aikavälillä verotuottomenetykset korvautuisivat omaisuuden luovutusvoittoverojen kasvulla, kun perintöinä ja lahjoina saatua omaisuutta luovutettaisiin.

Veronkevennysten osittainen rahoittaminen veronkiristyksillä

Työn, yrittämisen, investointien ja omistamisen verotuksen keventäminen edellyttää verotuottojen keräämistä sellaisten verojen kautta, jotka haittaavat vähiten talouskasvua. Haittoihin kohdistuvien välillisten verojen on arvioitu olevan talouskasvun kannalta vähiten haitallisia veromuotoja. Lyhyellä aikavälillä haittaverojen kiristyksillä verotuottoja voidaan kasvattaa samanaikaisesti kuin niillä tuetaan ympäristö- ja terveystavoitteita. Esimerkiksi tupakka- ja alkoholiveron kiristyksillä voidaan jatkossakin kerätä esimerkiksi 300 miljoonan euron lisäverotuotot¹³ kohdistamalla kiristyksiä myös muun muassa nikotiinipusseihin ja sähkösavukenesteisiin.

Monet valmiste- ja liikenneverot ovat määräperusteisia (esim. sentti/litra) veroja, jolloin niiden taso ei seuraa yleistä hinta- ja tulokehitystä. Verotuksen reaalisen tason säilyttäminen vaatisi säännöllisiä korotuksia nimellisiin verotasoihin. Tämä voitaisiin toteuttaa sitomalla verotasot indeksiin. Jos valmiste- ja

¹² EVA 2024.

¹³ VM Verokartoitus (2023)

liikenneveroja sidottaisiin kuluttajahinta- tai ansiotasoindeksiin verotuottoja voitaisiin kasvattaa jopa 0,8 miljardilla eurolla.¹⁴

Eryteisesti ansiotuloverotuksessa osa verokantojen alentamisesta aiheutuvasta verotuottomenetyksestä olisi perusteltua rahoittaa veropohjaa tiivistämällä. Veropohjaa voitaisiin tiivistää esimerkiksi työmatkoista maksettavien kilometrikorvausten määrää laskemalla lähemmäs tosiasiallisia käyttökustannuksia ja muuttamalla vakituisen kodin ja työpaikan välisten matkakustannusten vähennysoikeus nykyistä kaavamaisemmaksi. Näillä muutoksilla voitaisiin saavuttaa arviolta 200 miljoonan euron lisäverotuotot.

b) NOPEITA VEROTOIMENPITEITÄ KASVUN VAUHDITTAMISEKSI

AINEELLISTEN INVESTOINTIEN KANNUSTAMINEN

Korotettu tai vapaa poisto-oikeus

Suomessa aineellisia investointeja esimerkiksi koneisiin ja laitteisiin on perinteisesti kannustettu suhdanneluonteisilla määräaikaisilla toimenpiteillä. Vuosina 2020-2025 uutena hankittujen koneiden ja laitteiden poistot voidaan tehdä korotettuina verotuksessa eli investoinnin hankintamenosta voidaan tehdä verovuonna 50 %:n verovähennys normaalin 25 %:n sijaan. Lain soveltamisalaa olisi mahdollista laajentaa siten korotettu poisto voitaisiin tehdä myös käytettyinä hankituista koneista ja laitteista kiertotalouden edistämiseksi. Korotetuista poistoista saatua hyötyä voitaisiin lisätä myös mahdollistamalla koneiden ja kaluston vapaa poisto-oikeus, jolloin yritys voisi vähentää investointikustannuksen kerralla käyttöönottovuonna. Tämän tyyppinen järjestelmä on ollut määräaikaisesti käytössä muun muassa Yhdysvalloissa ja sitä voitaisiin kokeilla Suomessakin määräaikaisesti esimerkiksi kahden vuoden ajan.

Investointiverohyvitys

Suomessa vuoden 2025 ajaksi käyttöönotettava suurten puhtaan siirtymän investointien verohyvitys on tarpeellinen ja oikea-aikainen toimenpide strategisesti tärkeiden investointien saamiseksi Suomeen. Jos komission määräaikaisia valtiontukihelpotuksia jatketaan, Suomen tulisi jatkaa investointiverohyvityksen soveltamista ainakin kahdella vuodella, jotta yrityksille jää riittävästi aikaa valmistella ja hakea oikeutta investointiverohyvitykseen. Samalla investointiverohyvityksen vähimmäiskorajaa tulisi alentaa 50 miljoonasta eurosta esimerkiksi 1-10 miljoonaan, jotta siitä voisivat hyötyä myös pienet ja keskiuuret yritykset. Investointiverohyvityksen käyttöä myös muun tyyppisten investointien edistämiseen tulisi harkita (ks. jäljempänä liikenteen käyttövoimamurrosta nopeuttavat verokannusteet ja investointiverohyvitykset). Kansainvälisesti investointiverohyvitykset ovat suosittu tapa tukea myös muun tyyppisiä kuin puhtaan siirtymän investointeja.

AINEETTOMAT INVESTOINNIT

T&K-lisävähennys

Vuonna 2023 käyttöön otetun T&K-lisävähennyksen kehittämistä tulisi jatkaa, jotta se kohdentuisi tehokkaammin myös tappiollisiin start up- ja kasvuyrityksiin. Tanskan mallin mukaisesti tappiollisille yrityksille voitaisiin lisävähennyksen sijaan myöntää veronpalautus tappioista siltä osin kuin tappio aiheutuu T&K-menoista. Vaihtoehtoisesti veronpalautuksen sijaan T&K-menoista aiheutuva tappioista voitaisiin

¹⁴ VM Verokartoitus (2023)

myöntää hyvitys, joka voitaisiin käyttää esimerkiksi työnantajan palkan sivukulujen kattamiseksi. Esimerkiksi Ruotsissa T&K-kannustin on kohdennettu juuri palkan sivukuluihin, jolloin siitä hyötyvät myös tappiota tekevät yritykset.

T&K-lisävähennyksen soveltamisalaa olisi myös mahdollista laajentaa varsinaisen tutkimus- ja kehittämistoiminnan lisäksi sellaisten teknologioiden kuten tekoälyn käyttöönottoon, joilla voidaan edistää tuottavuuden kasvua. Tämä lisäisi T&K-lisävähennyksestä hyötyvien yritysten määrää merkittävästi, kun edellytyksenä ei olisi oman tutkimus- ja kehittämistoiminnan harjoittaminen.

Nykyisin T&K-lisävähennyksestä saatava verohyöty ei ole kansainvälisesti kilpailukykyinen, koska siitä saatava yritysکوhtainen enimmäishyöty on rajattu 200 000 euron verosäästöön. Kansainvälisesti T&K-kannustimista saatava verohyöty voi olla jopa monikymmenkertainen Suomeen verrattuna. Suomen tulisi harkita T&K-kannustimesta saatavan verohyödyn kasvattamista kansainvälisen kilpailukyyn parantamiseksi.

Voimakkaasti kasvavat ja aineettomaan omaisuuteen investoivat yritykset voivat olla huomattavan pitkään tappiollisia. Suomessa yritysverotuksen tappioiden käyttöaika on rajattu kymmeneen vuoteen. Käyttöajan pidennystä esimerkiksi kahteen kymmeneen vuoteen tulisi harkita, jotta kasvuyrityksillä on varmuus siitä, että tappiot voidaan hyödyntää verotuksessa huomattavan pitkään jatkuneen tappiollisen kasvuvaiheen jälkeenkin.

2. PÄÄOMAMARKKINAT JA YLEINEN SÄÄNTELY-YMPÄRISTÖ

Keskuskauppamari katsoo, että hallituksen tulisi nopeasti purkaa verotuksellisia ja muita esteitä pääomien tehokkaamman saatavuuden ja kohdentumisen edistämiseksi. Ratkaisuksi Keskuskauppamari esittää:

- **Mahdollistetaan säätiöille ja rahastoille kommandiittiyhtiömuotoiset pääomasijoitukset:** Kehysriihen kirjaus säätiöiden ja rahastojen kommandiittiyhtiömuotoisten pääomasijoitusten mahdollistamiseksi tulisi toteuttaa. Nykyinen epäjohdonmukainen verokohtelu, joka juontaa juurensa kommandiittiyhtiön verotusperiaatteisiin ja estää säätiöiden ja rahastojen sijoitukset pääomarahastoihin tulisi ripeästi muuttaa.
- **Kevennetään osakeyhtiöiden kautta tehtäviä pääoma- ja muita sijoituksia:** Osakeyhtiön kautta tehtävien pääoma- ja muiden sijoitusten verokohtelua voitaisiin keventää usealla eri toimenpiteellä. Sijoituksia pörssiyhtiöihin voitaisiin edistää ja listautumiskynnystä alentaa mahdollistamalla verovapaiden osinkojen maksaminen osakeyhtiöille silloinkin, kun omistusosuus on alle 10 prosenttia osinkoa jakavasta pörssiyhtiöstä. Myös verovapaiden käyttöomaisuusosakeluovutusten edellytyksiä voitaisiin lieventää Ruotsin ja Norjan mallien mukaisesti. Käytännössä tämä tarkoittaa, että verovapaiden osakeluovutuksien edellytyksenä ei olisi vähintään 10 prosentin omistusosuutta vaan omistusosuus voisi olla pienempi tai se voitaisiin poistaa ja verovapaudesta voisivat hyötyä myös pääoma- ja kiinteistösijoittajat.
- **Modernisoidaan yritysverotuksen yritysjärjestelysäännökset:** Suomen houkuttelevuutta ulkomaisten pääomasijoittajien kohteena voitaisiin parantaa myös modernisoimalla yritysverotuksen yritysjärjestelysäännökset. Esimerkiksi Ruotsiin verrattuna Suomen yritysjärjestelysäännökset ovat vanhanaikaiset eivätkä sovellu esimerkiksi Suomen ja Yhdysvaltojen välillä tehtäviin osakevaihtoihin.

- **Muutetaan osakesäästötili sijoitussäästötiliksi ja poistetaan sen talletusraja.** Osakesäästötilin tulisi avata myös muille sijoituskohteille kuin osakkeille. Osakesäästötilin rajoitusten poistaminen kannustaisi omaehtoiseen arvopaperisäästämiseen lakisääteisen eläketurvan rinnalla. Kotitalouksien sijoittamisen lisääntyminen kasvattaisi suomalaisten vaurautta, edistäisi kotimaista omistajuutta sekä toisi Suomen pääomamarkkinoille lisää pääomia kasvun ja kestävien siirtymän edellyttämien investointien rahoittamiseen.
- **Kannustetaan palkansaajien osallistumista pääomamarkkinoille ohjaamalla pieni osa työeläkemaksuista yksilölliseen rahastoeläkkeeseen.** Tällainen malli on ollut käytössä esimerkiksi Ruotsissa, jossa 2,5 prosenttia palkansaajien palkasta ohjataan rahastoeläkkeeseen ja vakuutettu voi valita sijoituskohteet ja halutessaan vaihtaa niitä. Jos valintaa ei tee, ohjataan se oletusarvoisesti ennalta valittuun vaihtoehtoon. Palkansaajien osallistaminen omaa eläketurvaa koskeviin päätöksiin herättelisi jo aikaisessa vaiheessa pohtimaan omaa eläketurvaansa sekä lisäksi kiinnostusta taloutta ja yritysten toimintaa kohtaan.
- **Kevennetään pörssiyhtiöiden tiedottamistaakkaa sallimalla tiedottaminen vain englanniksi.** Mahdollisuus käyttää pelkästään englantia tiedottamiskielenä olisi omiaan alentamaan pörssiilistautumisesta aiheutuvia kustannuksia. Jo nykyisin First North Finland -markkinalla listatut yhtiöt voivat tiedottaa vain englanniksi, mutta siitä huolimatta valtaosa yhtiöistä myös tai vain suomeksi. Englannin salliminen ainoana tiedottamiskielenä olisi kuitenkin lainsäätäjältä selkeä osoitus pyrkimyksestä vähentää hallinnollista taakkaa. Jo listalla oleville yhtiöille siirtymisen pelkän englannin kielen käyttöön tulee mahdollistaa kohtuullisen siirtymäajan jälkeen, jotta yhtiön osakkeenomistajina olevat yksityissijoittajat voivat halutessaan reagoida muutokseen.
- **Muutetaan pörssiyhtiöiden vastuuta osinkojen lähdeveron maksamisesta.** Hallintarekisteröidyille osakkeille maksettavien osinkojen lähdeverotus muuttui vuoden 2021 alusta. Laki velvoittaa sijoittajaa lähinnä olevan rekisteröityneen säilyttäjän antamaan loppusaajatiedot osingonsaajasta Verohallinnolle vuosi-ilmoituksella ja vastaamaan tietojen oikeellisuudesta. Suomi siirtyi osinkojen lähdeverotuksessa ns. TRACE-menettelyyn ensimmäisenä maana maailmassa, eikä mallin käyttöönotto ole muissa maissa edistynyt siten, kuin lakia valmisteltaessa oletettiin. Yritysten listautumiskynnyksen näkökulmasta lakiin sisältyy osingonmaksajayhtiön vastuun kannalta ongelmallinen säännös. Jos lähdeveroa jää rekisteröityneen säilyttäjän antamien virheellisten tietojen vuoksi perimättä, myös osingonmaksajayhtiö voi joutua vastuuseen veron suorittamisesta. Osingonmaksajayritykselle asetettu vastuu rekisteröityneen säilyttäjän virheestä on kohtuuton, sillä osingonmaksajan ja säilyttäjän välillä ei yleensä ole edes sopimussuhdetta. Osingonmaksajayrityksen on voitava luottaa siihen, että Verohallinto hyväksyy rekisteriinsä vain luotettavia säilyttäjiä ja perii mahdolliset säilyttäjän virheestä aiheutuneet alipidätykset suoraan säilyttäjältä. Maksamatta jäänyttä lähdeveroa ei tule määrätä osingon maksaneen suomalaisen yhtiön suoritettavaksi.
- **Parannetaan Suomen sijoitusrahastolainsäädännön kilpailukykyä.** Suomessakin tulisi ottaa käyttöön vaihtuvapääomaisen osakeyhtiön (SICAV) malli, jota käytetään laajasti Keski-Euroopassa. SICAV-mallin kautta saattaisi olla mahdollista löytää myös malli, joka mahdollistaisi yleishyödyllisten säätiöiden sijoitukset suomalaisiin pääomasijoitusrahastoihin, jos kommandiittiyhtiöiden kautta tehtyjen sijoitusten verotukseen ei tehdä muutoksia. Lisäksi rahastojen osuudenomistajarekisterisääntelyssä tulisi sallia malli, joka mahdollistaa rekisterin pitämisen hajautevasti.

- **Lisätään talousopetusta sekä peruskoulussa että toisella asteella.** Talouslukutaito on keskeinen osa kansalaistaitoja. Talouslukutaidolla on merkitystä sekä kotitalouksien ylivelkaantumisen estämisen että arvopaperisäästämisen edistämisen näkökulmasta. Koska talusasenteet periytyvät usein kotoa, paras keino lisätä kansalaisten yhdenvertaisuutta on lisätä talousopetusta eri koulutusasteilla.
- **Edistetään kotimaista omistajuutta valtion omistajapolitiikalla.** Valtio-omistajan tavoitteena tulisi olla listauskelpoisten valtionyhtiöiden listaaminen. Listautumisilla olisi myös mahdollista edistää kotimaista omistajuutta suuntaamalla listautumisanti ja -myynti aina myös kotimaisille yksityissijoittajille ja instituutioille.

Myös yleiseen sääntely-ympäristöön tehtävillä muutoksilla on mahdollisuus tukea kasvua ja investointien kohdentumista Suomeen. Suomen kansainvälisen kilpailukyvyyn kannalta on tärkeää, että meillä on kannustava, mahdollistava ja ennakoitava toimintaympäristö. Sääntelyn selkeys, sen soveltamiskäytännön ennakoitavuus ja oikeusvarmuus parantavat yritysten oikeusturvaa ja tukevat yritysten panostuksia kasvuun ja investointeihin. Ratkaisuksi KeskukskauppaKamari esittää:

- **Säädetään viranomaisille yleinen velvollisuus antaa neuvontaa ja ohjausta sekä asiakkaan pyynnöstä ennakkoratkaisu sääntelyyn liittyvästä tulkintakysymyksestä.** Hyvään hallintotapaan kuuluu viranomaisen neuvontavelvollisuus. Yritysten tulee voida saada viranomaisen kanta yrityksen kannalta merkittävään tulkintakysymykseen. Tällaiseen tulkintaan tulee olla mahdollista hakea muutosta muutenkin kuin vain sanktioprosessin kautta. Mallia tähän on mahdollista ottaa verotuksesta, jossa verotusmenettelystä annetun laissa ja arvonlisäverolaissa säädetään verohallinnon ohjauksesta ja ennakkoratkaisuista. Erityisen tärkeää mahdollisuus neuvontaan, ohjaukseen ja ennakkoratkaisuihin on niillä lainsäädännön sektoreilla, joilla valvovalle viranomaiselle on annettu merkittäviä sanktiovaltuuksia. Esimerkkejä lainsäädännön sektoreista, joilla neuvonta-, ohjaus- ja ennakkoratkaisumahdollisuutta erityisesti tarvittaisiin, ovat tietosuoja- ja datasääntely, kilpailuoikeus, finanssimarkkinoita koskeva sääntely.
- **Parannetaan luottamuksensuojaa eri viranomaisten antamaan ohjeistukseen.** Tilanteissa, joissa asia on tulkinnanvarainen tai epäselvä ja joissa yritys on toiminut vilpittömässä mielessä, hallinnollinen seuraamus tulisi jättää määräämättä tai, jos hallinnollinen seuraamus erityisestä syystä määrätään, asian tulkinnanvaraisuuden tai epäselvyyden tulisi vaikuttaa alentavasti seuraamuksen määrään. Mallia tähän on mahdollista ottaa esimerkiksi verotusmenettelystä annetusta laista.
- **Muutetaan hallintoprosessin kuluvaluuta.** Hallintoprosessissa valitusprosessiin liittyvät oikeudenkäyntikulut (esim. oikeudellisten neuvonantajien käyttöön ja asiantuntijalausuntoihin liittyvät kulut) eivät yleensä tule valtion tai viranomaisen maksettavaksi, vaikka yritys voittaisi asian käsittelyn. Valitusmenettely ei välttämättä edes käynnisty yrityksen aloitteesta, sillä valituksen voi tehdä myös esimerkiksi veronsaajien oikeudenvalvontayksikkö tai lupamenettelyissä muu viranomainen kuin luvan myöntänyt viranomainen. Erityisesti monimutkaisemmissa asioissa kuluriskin jääminen kokonaan yrityksille korottaa yrityksen valituskynnystä, alentaa viranomaisen valituskynnystä sekä voi johtaa siihen, että lainvastaiset tulkinnat jäävät voimaan.

3. PUHDAS SÄHKÖ KASVUN PERUSTANA

KeskukskauppaKamarin mukaan puhdas, toimitusvarma ja kohtuuhintainen sähkö on Suomelle kilpailuetu.

On varmistettava, että Suomen sähköjärjestelmä pystyy turvaamaan sähkön riittävyyden kaikissa oloissa, myös kylminä ja tuulettomina päivinä. Lisäksi sähkön hinnan Suomessa on oltava kansainvälisesti kilpailukykyinen ja sen vaihtelun on oltava tasolla, joka on ennakoitava ja siedettävä teollisuudelle ja kuluttajille. Vakaata ja kilpailukykyistä sähköjärjestelmää houkuttelee Suomeen puhtaan siirtymän investointeja ja uusia pääomia, mikä luo talouskasvua ja hyvinvointia.

Keskuskauppakamarin näkemyksen mukaan tavoitetilan saavuttamiseksi tarvitaan määrätietoista ilmasto- ja energiapolitiikkaa. Toimiva päästötön sähköjärjestelmä koostuu vaihtelevasta, joustavasta ja tasaisesta tuotannosta. Suomeen rakentuu markkinaehtoisesti huomattavasti vaihtelevaa tuuli- ja aurinkoenergiaa. Tämän tueksi tarvitaan joustavaa ja vakaata tuotantoa. Ratkaisuksi Keskuskauppakamari esittää ydinenergian edistämistä, kapasiteettimekanismin käyttöönottoa sekä uusiutuvan energian markkinalähtöistä lisäämistä.

Ydinenergian edistäminen

Ilman uusia ydinenergiainvestointeja ydinvoiman tuotanto Suomessa laskee 2030-luvun lopulta alkaen laitosten tullessa käyttöikänsä päähän (VTT 2024). Tämä tarkoittaa myös vaihtelevan tuotannon osuuden kasvua koko sähköjärjestelmässä. Suomessa ei ole Fennovoiman kaatumisen jälkeen vireillä uusia sähköä tuottavia ydinvoimahankkeita.

Energiainvestointien on toteuduttava ensisijaisesti yksityisellä rahoituksella. Sähköjärjestelmän kannalta tarpeelliset suuret investoinnit voivat kuitenkin edellyttää myös julkista tukea. Olennaista on löytää Suomen julkisen talouden liikkumatilan kannalta oikein mitoitettuja ja kohdentuvia toimenpiteitä. Keskuskauppakamari esittää ydinenergian edistämiseksi seuraavia toimenpiteitä:

- **Otetaan käyttöön valtioneuvoston takaus suurille energiahankkeille kuten ydinvoimalle, joka tuottaa sähköjärjestelmään tasaista päästötöntä sähköä:** Ydinenergiainvestointien tukemiseen soveltuva väline voisi olla valtion takaukset, jolloin valtio jakaisi hankkeen yksityisten omistajien ja toteuttajien kanssa riskiä. Teknologianeutraaliuden kannalta takausmallia pitäisi harkita myös muille hankkeille, jotka pystyvät tuottamaan ydinvoimaa vastaavia ominaisuuksia sähköjärjestelmään.
- **Viedään ydinenergilain ja ydinturvallisuussäädännön uudistukset aikataulussa maaliin:** Käynnissä olevan ydinenergilainsäädännön (TEM) sekä ydinturvallisuussäädännön (STUK) uudistusten tavoitteena on ajantasaistaa sääntelyä ja huomioida uudet teknologiat kuten pienet modulaariset reaktorit.
- **Lisätään ydinenergia luvituksen etusijamenettelyyn:** Kansallisesti ydinenergia on tuotava lupien ja valitusten käsittelyä koskevan etusijamenettelyn piiriin, joka toistaiseksi kattaa uusiutuvan energian ja muita puhtaita teknologioita. Etusijamenettely koskee mm. alueidenkäyttölain uudistusta ja uuden Lupa- ja valvontaviraston perustamista.
- **Haetaan parlamentaarinen tuki uusille, kriteerit täyttävälle ydinenergiainvestointeille:** Uuden ydinvoiman rakentaminen edellyttää eduskunnan myönteistä periaatepäätöstä. Petteri Orpon hallitusohjelman mukaan hallitus tukee kaikkia kriteerit täyttäviä hankkeita. Poliittista riskiä vähentäisi vastaava sitoumus puolueilta yli vaalikausien. Tämä voisi tapahtua esimerkiksi eduskunnan lausumana ydinenergilain käsittelyn yhteydessä.

- **Edistetään ydinenergian huomioivaa EU-lainsäädäntöä:** EU-lainsäädäntö on keskeinen osa ydinvoimalle myönteistä toimintaympäristöä. Suomen on vaikutettava ydinenergian huomioimiseksi uuden komission työohjelmassa ja ilmasto- ja energialainsäädännössä.

Kapasiteettimekanismin käyttöönotto

Keskuskauppakamari esittää, että 2030-luvun sähköjärjestelmän tarpeisiin vastaamiseksi on otettava käyttöön kapasiteettimekanismi, jonka avulla rahoitetaan investointeja erityisesti joustavaan ja tasaiseen tuotantoon.

Kapasiteettimekanismin tulisi olla teknologianeutraali ja mahdollistaa erilaiset ratkaisut, kuten uusi sähkön tuotantokapasiteetti, säätövoima, kysyntäjousto ja energiavarastot kilpaillun ja tehokkaan markkinan varmistamiseksi. Kapasiteettimekanismin olisi kokonaisuutena tuettava päästötöntä sähköjärjestelmää. Mekanismin osallistumiselle asetettaisiin erillinen päästöraja.

Mekanismin rahoitus perustuisi sähkön käyttäjiltä perittäviin maksuihin. Mekanismin vaikutusta sähkön hintaan on arvioitava huolellisesti sähkön käyttäjien ja kansantalouden kannalta. Lisääntyvän sähkön toimitusvarmuuden ja hinnan ennakoitavuuden hyödyn on ylitettävä järjestelmän kustannukset. Keskuskauppakamarin näkemyksen mukaan sähkön hinnan muodostumiseen vuorokausimarkkinalla ei pitä puuttua. Järjestelmän on säilytettävä kannusteet kysyntäjoustoan sekä mekanismista riippumattomiin investointeihin.

- **Otetaan käyttöön sähkömarkkinoiden kapasiteettimekanismi:** Kapasiteettimekanismin tavoitteena on varmistaa sähkön riittävyys ja ennakoitavuus vaihtelevan tuotannon lisääntyessä. Mekanismin käyttöönoton on perustuttava huolelliseen arvioon sen kokonaistaloudellisista hyödyistä.

Uusiutuvan energian markkinalähtöinen lisääminen

Keskuskauppakamarin mukaan uusiutuva sähkö on Suomen sähköntuotannon toinen peruspilari ydinvoiman rinnalla. Uusiutuvan energian markkinaehtoisen rakentumisen edistämiseksi voidaan tehdä useita toimia. Ratkaisuksi Keskuskauppakamari esittää:

- **Jatketaan työtä tuulivoiman ja aluevalvonnan yhteensovittamiseksi erityisesti Itä-Suomessa:** Tuulivoiman rakentamista erityisesti Itä-Suomessa rajoittaa niiden aiheuttama häiriö Puolustusvoimien tutkavalvonnalle. Mahdollisuus lisätä tuulivoiman tuotantoa Itä-Suomessa olisi arvokas koko Suomen sähköjärjestelmälle, sillä se tasaisi tuotantoa tuuliolojen vaihdellessa eri puolilla maata. Työryhmän esitys kompensatioalueiden perustamisesta loisi perustan sopimuksille, jossa tuulivoimarakentaja korvaa Puolustusvoimille korvaavien hankintojen kustannukset. Suomen on osallistuttava aiempaa aktiivisemmin EU:n ja Naton puitteissa tehtävään yhteistyöhön tuulivoiman ja aluevalvonnan yhteensovittamiseksi.
- **Tarkistetaan merituulivoiman ja aurinkoenergian kiinteistöverotusta:** Merituulivoiman ja aurinkoenergian kiinteistöverotuksen tarkistukset lisääisivät investointien kannattavuutta ilman tukia ja toisivat niiden verokohtelun lähemmäksi maatuulivoimaa. Verotarkistukset sisältyvät hallitusohjelmaan, mutta ne uhkaavat seistä osana laajempaa kiinteistöverotuksen uudistusta.
- **Luodaan tiekartta aluevesien ja talousvyöhykkeen merituulivoimakilpailutuksille:** Merituulivoimainvestoinnit Suomessa perustuvat jatkossa Energiaviraston talousvyöhykkeellä ja Metsähallituksen aluevesillä toteuttamiin kilpailutuksiin. Näkyvyys huutokauppaan tulevista alueista

ja niiden aikataulusta loisi ennakoitavuutta hankekehittäjille. Suomen tulisi laatia Alankomaiden kaltainen tiekartta alueiden kilpailutuksesta.

- **Lisätään tuuli- ja aurinkoenergian hyväksyttävyyttä ilman tiukkaa sääntelyä:** Hallitusohjelman mukaisesti valmistellaan useita toimia, joilla lisätään tuuli- ja aurinkoenergian paikallista hyväksyttävyyttä. Tällaisia ovat esimerkiksi lunastuskorvausten korotus, purku- ja ennallistusvaakuus, etäisyysäännökset ja sijainninhajaus. Hyväksyttävyyttä lisäävät toimet on toteutettava siten, että ne mahdollistavat paikallisen harkinnan eivätkä tarpeettomasti rajoita uusiutuvan energian rakentamista.

4. OSAAVAN TYÖVOIMAN SAATAVUUS

Keskuskauppakamari haluaa kiinnittää työryhmän huomion pulaan osaavasta työvoimasta, joka uhkaa muodostua Suomen talouden kasvun pullon kaulaksi. Lähes puolet yrityksistä kokee kauppakamareiden syyskuussa toteutetun kyselyn mukaan pulaa osaavasta työvoimasta, ja tilanne tiukentuu, kun kasvu lähtee vauhtiin. Kyseessä on jo krooniseksi muotoutunut haaste, joka juontuu maamme väestörakenteesta ja alhaisesta syntyvyydestä, ja siksi se vaatii myös pitäjännteisiä ja kauaskantoisia ratkaisuja. Ratkaisuksi Keskuskauppakamari esittää työperäisen maahanmuuton lisäämistä keventämällä maahantulon sääntelyä ja byrokratiaa sekä suomalaisten osaamistason nostamista.

Kevennetään maahantulon sääntelyä ja byrokratiaa

Huolehtiaksemme hyvinvointiyhteiskunnasta kestävästi, maamme ei tarvitse vain tekijöitä jo olemassa oleviin työtehtäviin, vaan myös satoja tuhansia uusia työtehtäviä ja niille tekijöitä. Vuonna 2040 Suomessa on arviolta 300 000 eläkeikäistä ihmistä enemmän ja 200 000 työikäistä vähemmän. Suomen on korkea aika lisätä kunnianhimoa maahanmuuttopolitiikkaan, panostaa uusien osaajien houkutteluun, purkaa maahantulon byrokratiaa ja tehdä Suomesta entistä parempi paikka kansainvälisille perheille. Ratkaisuksi Keskuskauppakamari esittää:

- **Sujuvoitetaan osaajien maahantuloa:** Mahdollistetaan maahantulijan digitaalinen tunnistautuminen lähtömaassa ja kytketään vahva tunnistautuminen maahantulon rajamuodollisuuksiin. Toteutetaan asettautumisen ja viranomaispalveluiden yhden luukun periaate ottamalla käyttöön digitaalinen alusta, jonka kautta kaikki viranomaisasiat verotoimistosta pankkitilin avaamiseen voidaan hoitaa.
- **Tehdään Suomesta paras maa muuttaa perheenä:** Poistetaan saatavuusharkinta ja työluvan tulo-rajat Suomessa työskentelevien henkilöiden puolisoilta. Tällöin työluvalla maahan saapuvat puoliset olisivat työnteossa samassa asemassa kuin perheenyhdistämisen kautta Suomeen saapuneet. Huomioidaan työnteon jatkoluissa ja niin kutsutun maasta poistumissäännön soveltamisessa perheen kokonaisansiot yksilökohtaisen tarkastelun sijaan.
- **Vahvistetaan laillisia väyliä saapua Suomeen:** Selvitetään, kuinka Kanadassa käytössä oleva pisteytysmalli pysyvän oleskeluluvan saamiseksi voitaisiin implementoida Suomeen siten, että Suomen houkuttelevuus asuinmaana kansainvälisille osaajille vahvistuisi ja Suomi saisi tarvitsemiaan osaajia nykyistä jouhevammin. Lisäksi nopeutetaan osaajien pääsyä maahan ottamalla käyttöön 6-12 kk työnhakuviisumi niiden maiden kansalaisille, joilla on jo nyt oikeus matkustaa Suomeen ja Schengen-alueelle viisumivapaasti, sekä muutetaan D-viisumia siten, että viisumi on mahdollista saada jo siinä vaiheessa, kun oleskelulupahakemus laitetaan vireille.

Nostetaan suomalaisten osaamistasoa

Nuoria läpäisee peruskoulun ja ammatillisen koulutuksen yhä heikommalla osaamistasolla ja työkyvyllä, mikä heijastuu jo työn tuottavuuteen. Suomalaisissa yrityksissä on erityisen kova tarve osaaville ammattitekkijöille. Samalla elinkeinorakenteiden murros ja esimerkiksi teknologian nopea kehitys haastaa työikäisen väestön osaamistarpeita – tarve jatkuvalle oppimiselle on kasvava.

Uusien työpaikkojen, tuottavuuden kasvun ja innovaatioiden näkökulmasta on perusteltua ohjata julkista koulutusresurssia yhä vahvemmin koulutustason nostamiseen, mutta sitä ei tulisi tehdä vahvan perusosaamisen ja ammattitaidon kustannuksella, vaan vähentämällä päällekkäistä koulutusta, tehostamalla läpäisyä ja luomalla kannusteita osaamisen kehittämiseen työn ohessa. Keskukskauppakamari esittää ratkaisuksi:

- **Synnytetään markkinaa jatkuvalle oppimiselle:** Avataan avoimeen korkeakouluun tutkinnonsuorittamismahdollisuus työn ohessa. Käynnistetään avoin ammatillinen opetus ja mahdollistetaan siellä myös tutkintojen ja tutkinnon osien suorittaminen. Otetaan käyttöön verovapaa koulutusetuus, jonka työnantaja voi tarjota työntekijöilleen virike-edun tapaan.
- **Taataan korkeakoulupaikka entistä useammalle:** Uudistetaan korkeakoulujen opiskelijavalintaa ja opintojen rakennetta siten, että kaikki 2. asteelta valmistuneet voivat jatkaa heti opintojaan. Luodaan malli, jossa tutkinnon suorittaneille kertyy työssäolovuosien perusteella oikeus päivittää osaamistaan tai suorittaa uuden tutkinnon maksutta, ja muilta osin annetaan korkeakouluille mahdollisuus periä maksua tarjoamastaan koulutuksesta.
- **Luodaan uusia polkuja koulutustason nostamiseen:** Luodaan valtakunnallisesti tunnistettavia, työelämän tarpeisiin vastaavia tutkintoa pienempiä osaamiskokonaisuuksia niin ammatilliseen kuin korkeakoulutukseen, esimerkiksi hoiva-avustaja -osatutkinnon esimerkkiä mukaillen. Siirrytään ammatillisessa jatkuvassa oppimisessa tutkinnoista yhä vahvemmin lyhyempiin täsmäkoulutuksiin, joiden hankinta tapahtuu kilpailutusten ja alueellisen elinkeinoelämän vuoropuhelun kautta. Selvitetään, mitkä erikoisammattitutkinnoista voitaisiin muuntaa ammattikorkeakoulututkintojen osiksi siten, että ne toimisivat väylänä korkeakoulututkinnon suorittamiseen.
- **Vahvistetaan lasten ja nuorten perustaitoja:** Otetaan käyttöön valtakunnallinen päättöarviointi perusopetuksessa äidinkielen ja matematiikan oppiaineissa. Nostetaan vaatimustasoa nuorten ammatillisessa koulutuksessa opetuksen määrän ja opetukseen osallistumisen osalta ja huolehditaan, että nuori siirtyy työpaikalle vasta, kun riittävä perustaitotasoa on saavutettu. Konseptoidaan nuorten ammatilliseen koulutukseen paremmin työelämälle tunnistettavia toimintamalleja ja irrotetaan oppivelvollisuutta suorittavien työpaikalla tapahtuvan opiskelun korvaus työehtosopimuksista.

5. LIIKENTEEN VEROTUS JA RAHOITUS

Saavutettavuus, liikenneinfran kunto, liikenteen ja logistiikan kustannukset sekä kilpailukyky korostuvat pitkien etäisyyksien maassa. Investointien houkuttelemiseksi Keskukskauppakamari esittää, että liikenteen ja logistiikan kilpailukykyä on vahvistettava. Ratkaisuksi Keskukskauppakamari esittää liikenteen verotuksen ja rahoituksen uudistamista sekä joukon nopeasti toimeenpantavia, logistiikan kilpailukykyä parantavia uudistuksia.

a) RAKENTEELLINEN UUDISTUS: LIIKENTEEN VEROTUKSEN JA RAHOITUKSEN UUDISTAMINEN

Keskuskauppakamarin näkemyksen mukaan liikennejärjestelmässämme on kaksi merkittävää ongelmaa. Ensinnäkin, liikenneväylät kärsivät noin 4,2 miljardin euron korjausvelasta, josta 2,5 miljardia euroa kohdistuu tiestöön. Summat ovat merkittäviä, kun koko väyläomaisuutemme tasearvo on 20,5 miljardia euroa. Väylien korjausvelan lisäksi liikenneinfraan kohdistuu kasvava investointivelka.

Vaikka hallitusohjelmaan on sisällytetty erillinen investointiohjelma infrastruktuurin kehittämiseen, väliaikainen investointiohjelma ja nykymallinen budjettirahoitus eivät riitä liikenteen korjaus- ja investointivelan kiinni kuromiseen. Lisäksi vaalikausittaiset ja vuosittaiset liikennehankkeiden rahoituspäätökset eivät mahdollista liikenneverkon pitkäjänteistä kehittämistä.

Toiseksi, liikenteen vuosittaiset erillisverotulot vähenevät liikenteen sähköistymisen edetessä ja uusiutuvien polttoaineiden yleistyessä noin 1,4 mrd. eurolla vuoteen 2030 mennessä, jos verotukseen ei tehdä muutoksia. Koska 2030-luvulla polttoaine- ja ajoneuvoveroon tukeutuvan veropohjan sulaminen kiihtyy, on ilmeistä, että liikenteen verorakennetta on pidemmällä aikavälillä tarvetta muuttaa. Keskuskauppakamari esittää ratkaisuksi uutta väyläyhtiötä sekä kilometripohjaisen maksujärjestelmän käyttöönottoa.

Valtion väyläyhtiö

Suomi tarvitsee liikenteelle uuden kokonaisvaltaisen rahoitusmallin, jonka avulla pystymme paremmin huolehtimaan liikenneverkoistamme, käynnistämään uusia infrahankkeita silloin kun niiden aika on ja parantamaan kunnossapito- ja investointiohjelman pitkäjänteisyyttä. Uuden rahoitusmallin avulla pystymme varmistamaan paremmin liikennejärjestelmän kehittämisen ja ylläpidon Liikenne 12 -suunnitelman mukaisesti sekä hyödyntämään myös EU-rahoitusta nykyistä tehokkaammin.

Keskuskauppakamarin mukaan tiestö tulee yhtiöittää valtionyhtiöksi. Suomen infrastruktuurin kilpailukyvyyn olennaiseksi parantamiseksi tarvitaan liiketoiminnallinen malli. Uusi yhtiö voisi käyttää rahoituksenaan sekä vahvaa tasetaan lainanottoon että liikenteeltä perittäviä suorite- eli kilometripohjaisia maksuja väylien kunnossapidon ja kehittämisen rahoittamiseen.

Yhtiöittämisen tavoitteena on olennaisen lisärahoituksen saaminen infran rakentamiseen ja ylläpitoon sekä kilpailukyvyyn vahvistaminen paremmalla väyläinfrastruktuurilla sekä jopa nykyistä verojärjestelmää edullisemmilla maksutasoilla.

Uusi kilometripohjainen maksujärjestelmä

Uuden kilometripohjaisen maksujärjestelmän käyttöönotto edellyttäisi, että nykyinen liikenteeseen kohdistuva verotus samalla alenisi vastaavassa suhteessa ja että markkinoilla on maksujen perimiseen toimiva, edullinen ja tietoturvallinen järjestelmä. Nämä ovat aiemmin olleet kompastuskiviä kilometrimaksupohjaisen järjestelmän tiellä, mutta sekä regulaatio että teknologia ovat viime vuosina kehittyneet ja tiemaksujärjestelmistä on kertynyt jo paljon kokemuksia eri maissa toteutetuista maksujärjestelmistä.

Kilometripohjainen verotus perustuisi ajettujen kilometrien määrään ja olisi suunniteltavissa siten, että verotuksen tasossa otetaan huomioon matkan ajankohta, liikenneympäristö ja ajoneuvon päästöt ja kulutus. Kilometripohjaiseen verotukseen siirryttäessä autojen hankinnan vero poistettaisiin ja ajoneuvo- ja polttoainevero laskettaisiin. Kilometripohjaisen verotuksen suunnittelussa on mahdollista eriyttää ammattimaisen liikenteen verotus henkilöliikenteestä.

Aikaan ja paikkaan perustuva älykäs kilometrimaksujärjestelmä on oikein toteutettuna oikeudenmukainen vaihtoehto nykyiselle polttoaine- ja ajoneuvoveroon nojaavalle verojärjestelmälle. Liikenteen verotuksen

tulee nopeuttaa käyttövoimamurroksen etenemistä ja ajoneuvokannan kiertoa. Lisäksi verotuksen uudistamisessa on tärkeää ottaa huomioon polttoainejakelun päästökauppa, joka nostaa liikennepolttoaineiden hintoja jo vuodesta 2027 alkaen.

b) NOPEITA KASVUTOIMIA LOGISTIIKAN KILPAILUKYVYN PARANTAMISEKSI

Keskuskauppakamari esittää myös seuraavia nopeasti toteutattavia uudistuksia, joilla voitaisiin lisätä logistista kilpailukykyä.

Ammattidieselin valmistelu ja käyttöönotto

Hallitus on kehysriihessään linjannut ammattidieseljärjestelmän valmistelusta ja käyttöönotosta, kun polttoainejakelun päästökauppa otetaan käyttöön vuonna 2027. Energiaverodirektiivi sallii valmisteverosta tehtävän palautuksen luvanvaraisessa liikenteessä oleville yli 7,5 tonnin ajoneuvoille. Polttoainejakelun päästökaupan aiheuttama dieselpolttonesteen hinnan nousu olisi mahdollista pääosin kompensoida palauttamalla osa valmisteverosta tavaraliikenteelle. Ammattidieseljärjestelmän valmistelu ja käyttöönotto on tärkeää, jotta kasvavat logistiikkakustannukset eivät heikentäisi kotimaisten yritysten kilpailukykyä. Suomessa logistiikkakustannukset ovat jo nykyisin selvästi kilpailijamaita korkeammat.

Ammattidieseljärjestelmään tulisi sisällyttää investointiverohyvityksen tai hankintatuen tapaisia mekanismeja, jotka kannustaisivat kuljetusalaa investoimaan vähäpäästöiseen kalustoon ja esimerkiksi varikkolautausjärjestelmiin. Investointituen kaltaisilla hyvitysmekanismilla tähdittäisiin fossiilisen dieselin kulutuksen vähentämiseen, mikä vähentäisi pitkällä aikavälillä tehokkaimmin päästökaupan hintavaikutuksia elinkeinoelämälle nopeuttaen käyttövoimamurrosta.

Satamien maasähkön veron alentaminen

Satamien maasähkijärjestelmät vähentävät merkittävästi satamaoperaatioiden päästöjä, sillä ne vähentävät polttoöljyn kulutusta laivojen satamassaoloaikana, kun laivassa käytettävää energiaa ei tarvitse tuottaa apukoneilla. Maasähkön käytöstä on suurin hyöty matkustajaliikenteessä ja sellaisessa alusliikenteessä, jossa alukset ovat satamassa suhteellisen pitkiä aikoja.

Maasähkijärjestelmien investointikustannukset ovat korkeat ja investointeja on voitu toistaiseksi toteuttaa vain osassa satamia. Maasähköinvestointien vauhdittamiseksi ja maasähkön hintakilpailukyvyn lisäämiseksi Suomen tulisi ottaa käyttöön energiaverodirektiivin mahdollistama satamien maasähkön alennettu verokanta. Alennettu verokanta on voimassa muun muassa Ruotsissa, Tanskassa, Alankomaissa ja Saksassa. Alennetun verokannan vaikutukset valtion verotuloihin ovat maltilliset, alle 1 miljoonaa euroa vuodessa.

Polttoaineveron rakenteen muuttaminen

Polttoainevero koostuu energiasäلتöverosta ja hiilidioksidiverosta. Suomessa polttoaineveron taso on eurooppalaisittain korkea. Hiilidioksidiveron taso on polttoaineverossa kuitenkin verrattain matala. Mitä korkeampi hiilidioksidiveron osuus on suhteessa energiasäلتöveroon, sitä enemmän polttoaineverotus suosii uusiutuvia polttoaineita. Hiilidioksidiveron tasoa laskettiin vuonna 2023 aiemmasta 77 eurosta hiilidioksiditonnilta 62 euroon tonnilta.

Hiilidioksidiveron osuus fossiilisen bensiinin valmisteverosta on vain 24 prosenttia ja fossiilisen dieselpolttonesteen valmisteverosta 35 prosenttia. Esimerkiksi Ruotsissa, jossa liikennepolttonesteiden verotus on Suomea alemmaa, liikennepolttonesteiden hiilidioksidiveron taso on noin 130 euroa hiilidioksiditonnille.

Ruotsissa hiilidioksidiveron osuus polttonesteiden valmisteverosta on fossiilisella bensiinillä noin 45 prosenttia ja dieselpolttonesteellä noin 60 prosenttia.

Laskemalla polttoaineveron energiasisältökomponenttia ja nostamalla vastaavasti hiilidioksidiveron tasoa verotus suosisi nykyistä enemmän uusiutuvien polttoaineiden osuuden kasvattamista ja vähentäisi jakeluvelvoitteen kasvun aiheuttamaa bensiinin ja dieselin hintapainetta.

Autokannan kiertoa nopeuttavat veromuutokset

Autokanta kiertää Suomessa poikkeuksellisen hitaasti. Suomessa autojen keskimääräinen romutusikä on kasvanut jo noin 22,5 vuoteen, kun Euroopassa autot kierrätetään tyypillisimmin 18–19 vuoden iässä. Autokannan hidas kierto hidastaa liikenteen käyttövoimamurrosta ja uuden liikenneturvallisuusominaisuuksiltaan kehittyneemmän autokannan yleistymistä.

Autokannan kiertoa voitaisiin nopeuttaa alentamalla hankinnan yhteydessä perittävää autoveroa. Autoveron alentamista olisi mahdollista kompensoida ottamalla käyttöön rekisteröintimaksu, joka olisi kaikille uutena ensirekisteröitäville ja käytettynä maahantuoduille autoille samansuuruinen. Rekisteröintimaksu vähentäisi myös käytettynä maahantuotujen autojen taloudellista hyötyä ja lisäisi uuden auton kaupasta kertyviä arvonlisäverotuloja. Autokannan kiertoa voidaan nopeuttaa lisäksi kampanjaluonteisilla vanhojen autojen kierrätyspalkkiolla.

Kaasu- ja sähkökäyttöisten kuorma-autojen yleistymistä olisi mahdollisuus nopeuttaa alentamalla tuntuvasti niiden vakuutusmaksuveroa, joka on nykyisin sidottu arvonlisäverokantaan. Vakuutusmaksuveroa ei säännellä EU-laajuisesti, joten sitä on mahdollista muuttaa kansallisin säädöksin. Vakuutusmaksuveron merkitys on ammattiliikenteessä melko suuri, sillä ammattiliikenteessä ajoneuvojen vakuutusmaksut ovat verrattain korkeat.

Liikenteen käyttövoimamurrosta nopeuttavat verokannusteet ja investointiverohyvitykset

Liikenteen käyttövoimamurroksen edistäminen edellyttää pitkäjänteisiä lataus- ja jakeluinfrastruktuuriin ja ajoneuvohankintoihin kohdistuvia kannusteita. Kannusteiden rahoittamiseksi vuonna 2027 alkavan tieliikenteen päästökaupan ja jo käynnissä olevien meri- ja lentoliikenteen päästökauppatulot on tärkeää kohdentaminen liikenteen päästövähennyksiä tukeviin investointeihin. Investointeja olisi mahdollisuus edistää suorien tukien lisäksi esimerkiksi kuljetusyrittäjille suunnattavilla investointiverohyvityksillä.

KESKUSKAUPPAKAMARI

Juho Romakkaniemi
Toimitusjohtaja